

Elia — Laharana Fahatelo

Aoka ho Fantatra

Jeff Pippenger

2023-09-29

Ary tamin'ny fotoana nanolorana ny fanatitra hariva dia nanatona Elia mpaminany ka nanao hoe: Jehovah, Andriamanitr'i Abrahama sy Isaka ary Isiraely ô, aoka ho fantatra anio fa Hianao no Andriamanitra eo amin'ny Isiraely, ary izaho no mpanomponao, ary ny teninao no nanaovako izao zavatra rehetra izao. 1 Mpanjaka 18:36.

Ireo no namantarantsika ny toetra mampiavaka an'i Elia amin'ny maha-tandindona azy. Ny iray amin'ireo toetra ireo dia izao: ny asa fanompoana sy ny hafatr'i Elia sy Jaona Mpanao Batisa ary William Miller dia fitaovam-pitsarana. Nampiasain'ny Tompo ny hafatr'izy ireo mba hitsapana ny tantara nisy azy avy. Hoy Jesosy fa raha tsy tonga Izy, dia tsy ho nanana ota ny Jiosy mpanohitra fatratra.

Raha tsy tonga Aho ka niteny taminy, dia tsy nanana ota izy; fa ankehitriny tsy manana takona amin'ny otany izy. Jaona 15:22.

Ezekiela dia manondro io fitsipika io ihany ho an'ireo Jiosy mpandàla ady hevitra tamin'ny androny.

Fa zaza tsy menatra sy mafy fo izy ireo. Izaho no maniraka anao ho any aminy; ary holazainao aminy hoe: Izao no lazain'i Jehovah Tompo. Ary izy, na hihaino izy na tsy hihaino, (fa taranaka mpiodina izy,) dia mbola hahalala ihany fa nisy mpaminany teo aminy. Ezekielà 2:4, 5.

Ny tandindon'i Elia dia ahitana koa ny anjara asany amin'ny maha-fitaovan'ny fitsarana azy.

“Ireo izay mirotsaka amin'ny fanambarana ny hafatry ny anjely fahatelo dia mandinika ny Soratra Masina araka ilay fomba izay noraisin'i Ralehilahy Miller. Ao amin'ilay boky kely mitondra ny lohateny hoe **Views of the Prophecies and Prophetic Chronology**, dia manome ireto fitsipika tsotra nefa feno fahendrena sy manan-danja manaraka ireto momba ny fianarana sy ny fandikana ny Baiboly i Ralehilahy Miller:

“1. Ny teny rehetra dia tsy maintsy manana ny anjara asany sahaza momba ny lohahevitra aseho ao amin'ny Baiboly; 2. Ilaina ny Soratra Masina rehetra, ary azo takarina amin'ny alalan'ny fiezahana sy fianarana mazoto; 3. Tsy misy na inona na inona ambara ao amin'ny Soratra Masina izay azo afenina na hafenina amin'ireo izay mangataka amim-pinoana ka tsy miahahanana; 4. Mba hahatakatra ny foto-pampianarana, angony miaraka ny andinin-tSoratra rehetra momba ilay lohahevitra tianao ho fantatra, dia aoka ny teny rehetra hanana ny heriny sahaza; ary raha azonao aorina ny foto-kevitrao nefa tsy misy fifanoherana, dia tsy mety ho diso ianao; 5. Ny Soratra Masina dia tsy maintsy ho mpanazava ny tenany ihany, satria fitsipika ho an'ny tenany izy. Raha miankina amin'ny mpampianatra iray aho mba hanazava izany amiko, ary izy kosa manombantombana ny heviny, na maniry ny hampiorina azy araka

izany noho ny fanehem-pinoany ara-pivavahana, na mba hoheverina ho hendry, dia ny fanombantombanany, ny faniriany, ny fanehem-pinoany, na ny fahendreny no fitsipiko, fa tsy ny Baiboly.”

“Ny voalaza etsy ambony dia ampahany amin’ireo fitsipika ireo; ary amin’ny fandalinantsika ny Baiboly dia tsara ho antsika rehetra ny manaraka tsara ireo foto-kevitra napetraka.”

“Ny finoana marina dia miorina amin’ny Soratra Masina; nefa Satana mampiasa hafetsena maro mba hanodinkodinana ny Soratra sy hampidirana fahadisoana, ka ilaina ny fitandremana lehibe raha misy te hahafantatra izay tena ampianariny. Anisan’ny fitaka lehibe amin’izao androntsika izao ny mibanjina fatratra ny fihetseham-po, sady milaza ho mahitsy fo nefa tsy miraharaha ny fanambarana mazavan’ny tenin’Andriamanitra satria tsy mifanaraka amin’ny fihetseham-po izany teny izany. Maro no tsy manana fototra ho an’ny finoany afa-tsy ny fihetseham-po. Ny fivavahany dia mifototra amin’ny fientanentanana; ary rehefa mitsahatra izany, dia levona ny finoany. Ny fihetseham-po dia mety ho akofa, fa ny tenin’Andriamanitra no vary. Ary ‘inona,’ hoy ny mpaminany, ‘no ifandraisan’ny akofa amin’ny vary?’”

“Tsy hisy hohelohina noho ny tsy fihainoany ny fahazavana sy ny fahalalana izay tsy mbola nananany, sady tsy azony notsongaina. Kanefa maro no mandà tsy hankatò ny fahamarinana izay atolotry ny ambasadaoron’i Kristy aminy, satria maniry hifanaraka amin’ny fenitry izao tontolo izao izy; ary ny fahamarinana izay efa tonga tamin’ny sainy, dia ny fahazavana izay namirapiratra tao amin’ny fanahy, no hanameloka azy amin’ny Fitsarana. Amin’izao andro farany izao dia ananantsika ny fahazavana voaangona izay efa namirapiratra nandritra ny taonjato rehetra, ka hotanana ho tompon’andraikitra mifanaraka amin’izany isika. Ny lalan’ny fahamasinana dia tsy mitovy lenta amin’izao tontolo izao; lalana nasandratra izy. Raha mandeha amin’io lalana io isika, raha mihazakazaka amin’ny lalan’ny didin’ny Tompo isika, dia ho hitantsika fa ny ‘lalan’ny marina dia tahaka ny mazava mampirapiratra, izay mihamazava hatrany mandra-pahatongan’ny andro lavorary.” Review and Herald, 25 Novambra 1884.

Tsy “helohina isika noho ny tsy fihainoana ny fahazavana sy ny fahalalana izay” “tsy mbola nananantsika velively, ary” “tsy azontsika notadiavina.” Ny lafiny manan-danja amin’ity fanambarana ity dia ny fomba fiteny hoe “tsy azontsika notadiavina.” Elia, Jaona ary Miller dia maneho fahazavana ho an’ny taranany avy izay azo notratrarina. Ny fisian’ny hafatr’izy ireo dia nanala ny rakotra amin’izay antsoina ara-dalàna any Etazonia hoe “plausible deniability.” Ny hafatr’i Elia, amin’izay taranaka rehetra isehoany, dia manaisotra izay “plausible deniability” rehetra, ka noho izany dia mampitondra andraikitra ny taranaka iray manontolo amin’ny fahazavana izay aseho amin’izany fotoana izany.

“Nilaza ny rahalahiko indray mandeha fa tsy hihaino na inona na inona mikasika ny fampianarana tazoninay izy, sao dia ho resy lahatra. Tsy nety tonga tamin’ny fivoriana izy, na nihaino ny toriteny; nefa tatỳ aoriana dia nambarany fa hitany fa meloka tahaka ny hoe efa nandre izany ihany izy. Efa nomen’Andriamanitra fahafahana hahalala ny fahamarinana izy, ary hotanan’Andriamanitra ho tompon’andraikitra noho io fahafahana io. Maro amintsika no efa mitana fitsarana mialoha manohitra ireo fampianarana izay resahina ankehitriny. Tsy ho avy hihaino izy, tsy handinika amim-pitoniana izy, fa manolotra ny fanoherany ao amin’ny maizina. Tena afa-po tanteraka amin’ny toerany izy. ‘Hoy ianao: Manan-karena aho, ary

nitombo fananana, ka tsy misy zavatra ilaiko; nefa tsy fantatrao fa ianao no ory sy mahonena sy mahantra sy jamba ary mitanjaka; manoro hevitra anao Aho hividy amiko volamena voazaha toetra tamin'ny afo, mba hanan-karena anao; ary fitafiana fotsy, mba hotafiana anao, ka tsy hiseho ny henatry ny fitanjahanao; ary hosory fanafody maso ny masonao, mba hahitanao. Izay rehetra tiako no ananarako sy faizako; koa aoka hazoto ianao, ary mibebaha' (Apokalypsy 3:17–19).

“Ity Soratra Masina ity dia mihatra amin'ireo izay miaina eo ambanin'ny feon'ny hafatra, nefa tsy mety ho avy hihaino azy. Ahoana no ahafantaranareo fa tsy manome porofo vaovao momba ny Fahamarinany ny Tompo, ka mametraka izany ao anatin'ny sehatra vaovao, mba hanomanana ny lalan'ny Tompo? Inona avy no tetika efa napetrakareo mba hampidirana hazavana vaovao manerana ny laharan'ny vahoakan'Andriamanitra? Inona no porofo anananareo fa tsy nandefa hazavana ho an'ny zanany Andriamanitra? Tsy maintsy esorina ny fizakan-tena rehetra, ny fireharehan-tena, ary ny avonavon-kevitra. Tsy maintsy manatona eo an-tongotr'i Jesosy isika ka mianatra aminy, Dia Ilay malemy fanahy sy manetry tena am-po. Jesosy tsy nampianatra ny mpianany tahaka ny nampianaran'ny raby ny azy. Jiosy maro no tonga ka nihaino raha nanambara ny zava-miafin'ny famonjena Kristy, nefa tsy tonga hianatra izy; tonga hitsikera izy, hitady hahazo Azy amin'ny tsy fitovian-kevitra iray, mba hananany zavatra hampitongilanana ny vahoaka. Nahafa-po azy ny fahalalany, fa ny zanak'Andriamanitra kosa tsy maintsy mahalala ny feon'ilay Mpiandry marina. Tsy izao va no fotoana izay tena mety indrindra hifadian-kanina sy hivavahana eo anatrehan'Andriamanitra? Tandindomin-doza isika amin'ny fifanolanana, tandindomin-doza amin'ny fitanilanana amin'ny lohahevitra iadian-kevitra; koa tsy tokony hitady an'Andriamanitra amin'ny fahatsoram-po lalina sy amin'ny fanetren-tenan'ny fanahy va isika, mba hahafantarantsika izay marina?” Selected Messages, boky 1, 413.

Ireo izay misolo tena ny hafatr'i Elia dia fitaovam-pitsarana ao anatin'ny fizotran'ny fanadiovana izay manomana ny lalana ho an'Ilay iraky ny fanekena mba hanadio ny tempoly. Eo am-panatanterahana ny asa fanadiovana ny tempoly no anehoana ny fahazavan'ny fahamarinana ankehitriny. Raha tsy haseho izany, ireo izay notadiavin'i Kristy hodiovana fahiny sady mbola tadiaviny hodiovana ankehitriny dia hitana hatrany ny akanjo manafina-tena Laodiseana ananany. Elia dia tandindon'ny asa fanompoana iray izay maneho ny fahamarinana ho fitaovam-pitsarana. Izany no antony ampahafantarana antsika fa ireo izay nandà ny hafatr'i Jaona Mpanao batisa dia tsy afaka nandray soa tamin'ny fampianaran'i Jesosy.

“Naseho tamiko indray ny fanambarana ny fiavian'i Kristy voalohany. Jaona dia nirahina tamin'ny fanahy sy ny herin'i Elia mba hanomana ny lalan'i Jesosy. Izay nandà ny fijoroana vavolombelon'i Jaona dia tsy nahazo tombontsoa tamin'ny fampianaran'i Jesosy.” Early Writings, 258.

Ao amin'ireo tantara ara-paminaniana izay manondro mialoha ny fanadiovana ny olon'Andriamanitra, dia voaseho mazava ny hafatra momba ny fahamarinana ankehitriny, izay mampamoaka ny taranaka ho tompon'andraikitra amin'ny fisafidianana na ny haizina na ny mazava.

Fa ianao kosa, ry Daniela, afeno ny teny, ary asio tombo-kase ny boky, mandra-pahatongan'ny andro farany: maro no hivezivezy etsy sy eroa, ary hitombo ny fahalalana... Dia hoy Izy: Mandehana amin'ny lalanao, ry Daniela; fa ny teny dia voafina sy voaisy tombo-kase mandra-pahatongan'ny andro farany. Maro no hodiofina sy hatao fotsy ary hotsapaina; fa ny ratsy fanahy kosa hanao ratsy ihany; ary tsy hisy amin'ny ratsy fanahy hahafantatra; fa ny hendry no hahafantatra. Daniela 12:4, 9, 10.

Izay ireo izay misolo tena ny hafatry Elia amin'ny taranany avy dia fantatr'i Kristy ho irany mba hampiasainy ho fitaovan'ny fitsarana. Izany no nofaritan'i Elia rehefa nanao hoe: “aoka ho fantatra anio fa Hianao no Andriamanitra eo amin'ny Isiraely, ary izaho no mpanomponao, ary araka ny teninao no nanaovako izany zavatra rehetra izany.”

Izany fahamarinana izany dia nambaran'i Jesosy koa momba an'i Jaona Mpanao Batisa.

Ary raha niala ireo, dia nanomboka niteny tamin'ny vahoaka betsaka momba an'i Jaona Jesosy ka nanao hoe: Inona no nivoahanareo ho any an-efitra hojerena? Volotara ahintsan'ny rivotra va? Fa inona no nivoahanareo hojerena? Lehilahy mitafy lamba malefaka va? Indro, izay mitafy lamba malefaka dia ao an-tranon'ny mpanjaka. Fa inona no nivoahanareo hojerena? Mpaminany va? Eny, hoy Aho aminareo, sady mihoatra noho ny mpaminany aza. Fa izy no ilay voasoratra hoe: Indro, Izaho maniraka ny irako eo alohanao, izay hamboatra ny lalanao eo alohanao. Matio 11:7–10.

Jaona dia mihoatra noho ny mpaminany; fitaovan'ny fitsarana izy, ary ny asa fanompoany dia nampahafantarina tamin'ny taranany, satria izy ireo dia nivoaka nankany an-efitra mba hahita azy, tahaka ny nahatongavan'ny Isiraely rehetra tany Karmela noho ny didin'i Ahaba. William Miller dia nahatakatra ny fitomboan'ny fahalalana izay naseho rehefa nesorina ny tombo-kase tamin'ny 1798. Izy no naneho ireo izay nihazakazaka namakivaky ny Tenin'Andriamanitra raha nitombo ny fahalalana. Niorina tamin'ny fotoana ara-paminaniana ny hafany, ary tamin'ny 1840 dia napetraka teo anivon'ny taranany ny hafany sy ny asa fanompoany tamin'ny fomba izay nahatonga izao tontolo protestanta izao hijery mba hahita raha mandeha ny fomba fiasany. Rehefa nohamafisina izany, dia nentin-kaparitaka nanerana izao tontolo izao ny hafany.

“Tamin'ny taona 1840 dia nisy fahatanterahan'ny faminaniana hafa, tena niavaka, izay niteraka fahalianana niely patrana. Roa taona talohan'izany, i Josiah Litch, anankiray tamin'ireo mpitandrina lehibe nitory ny fiavian'i Kristy fanindroany, dia namoaka fanazavana momba ny Apokalypsy 9, ka naminany ny faharavan'ny Fanjakana Ottomanina. Araka ny kajikajiny, io fahefana io dia ho rava... amin'ny 11 Aogositra 1840, izay azo antenaina hikorontanan'ny fahefana Ottomanina ao Constantinople. Ary mino aho fa ho hita marina izany.”

“Tamin'ilay fotoana indrindra voatondro, dia i Torkia, tamin'ny alalan'ny masoivohony, nanaiky ny fiarovana ireo hery niray dina tany Eoropa, ka dia nametraka ny tenany teo ambanin'ny fifehezan'ireo firenena kristiana. Ilay zava-nitranga dia nahatanteraka marina tokoa ny faminaniana. Rehefa fantatra izany, dia maro be no resy lahatra ny amin'ny fahamarinan'ireo foto-kevitra ny fandikana ara-paminaniana izay noraisin'i Miller sy ireo namany, ary tosika mahagaga no nomena ny hetsika momba ny fiavian'ny Tompo. Olona

nahita fianarana sy manan-kaja no niray tamin'i Miller, na tamin'ny fitoriana na tamin'ny famoahana an-tsoratra ny heviny, ary hatramin'ny 1840 ka hatramin'ny 1844 dia niitatra haingana ny asa.” The Great Controversy, 334, 335.

Ny vanim-potoana “1840 hatramin'ny 1844” dia maneho ny tantaran'ireo “kotrokorana fito” ao amin'ny Apokalypsy toko faha-folo. Tao anatin'izany tantara izany no nanombohana ny fizotry ny fanadiovana izay naseho tao amin'ny Malakia toko faha-telo sy tao amin'ireo fanadiovana roa nataon'i Kristy ny tempoly. Ny fizotry ny fanadiovana dia fizotry ny fizahan-toetra miandalana, miorina amin'ny fahatakarana'i Miller ny fitsipiky ny andro ho taona iray. Ireo izay misolo tena ny hafatr'i Elia no manomana ny lalana ho an'ilay iraky ny fanekena mba ho avy tampoka ho ao amin'ny Tempoliny, ary izy ireo no tandindon'ny fitaovam-pitsarana ampiasain'ilay iraky ny fanekena handroahana ireo izay misafidy ny maizina noho ny mazava.

Izaho tokoa manao batisa anareo amin'ny rano ho amin'ny fibebahana; fa Izay avy ao aoriako dia mahery noho izaho, ka tsy mendrika hitondra ny kapany akory aho; Izy no hanao batisa anareo amin'ny Fanahy Masina sy amin'ny afo; eny an-tànany ny sahafa, ary hodiovin'ny tsara ny famoloany, ka hangoniny ao an-tsompitra ny variny; fa ny akofa hodorany amin'ny afo tsy mety maty. Matio 3:11, 12.

Tamin'ny andron'i Kristy izay aseho ao amin'ny Jaona 6:66, dia maro kokoa ny mpianatra very taminy noho ny tamin'ny fotoana rehetra hafa. Ao amin'ny The Desire of Ages, izay iresahana io andalan-teny ao amin'ny Jaona io, ny fomba fampiharana ara-paminaniana no tena antony nandaozan'ny mpianatra. Tsy hain'izy ireo ny nahatakatra fa ny ara-bakiteny dia maneho ny ara-panahy, ary araka ny apostoly Paoly dia ny ara-bakiteny no mialoha ny ara-panahy.

Koa voasoratra hoe: “Ny olona voalohany, dia Adama, dia natao fanahy velona; ary ny Adama farany kosa dia natao fanahy mahavelona.” Nefa tsy ny ara-panahy no voalohany, fa ny ara-nofo; ary aorian'izany ny ara-panahy. 1 Korintiana 15:45, 46

Tsy nety, ka noho izany tsy afaka, ny Jiosy ka nandà tsy hahatakatra an'i Kristy rehefa nanambara Izy fa Izy no mofo avy any an-danitra izay tsy maintsy hohanina. Ny fomba amam-panao sy ny lovan-tsofina no nanjakazaka ka nandresy ny fomba fiasa izay notanterahin'i Kristy tenany. Momba io tantara io dia nanoratra toy izao i Rahavavy White:

“Tamin'ny fananarana ampahibemaso ny tsi-finoan'izy ireo dia vao mainka nihatakatoka tamin'i Jesosy ireo mpianatra ireo. Tena tsy faly izy ireo, ary satria naniry handratra ny Mpamonjy sy hanome fahafaham-po ny lolompo ratsin'ny Fariseo, dia nitodika niala taminy ka nandao Azy tamin'ny fanamavoana. Efa nanao ny safidiny izy ireo, ka naka ny endrika ivelany tsy nisy ny fanahy, ny akora ivelany tsy nisy ny votoatiny. Tsy novana intsony velively ny fanapahan-keviny tatỳ aoriana; fa tsy niara-nandeha tamin'i Jesosy intsony izy ireo.”

“Ny fikororohany dia eo an-tanany, ary hodiovin'ny tsara ny famoloany, ka hangoniny ao an-tsompitra ny varimbariany.” Matio 3:12. Anisan'ny fotoana fanadiovana izany. Tamin'ny alalan'ny tenin'ny fahamarinana no nanasarahana ny akofa tamin'ny vary. Noho izy ireo be zava-poana loatra sy nihevi-tena ho marina loatra ka tsy nandray fananarana, sady tia izao tontolo izao loatra ka tsy nanaiky fiainana feno fanetren-tena, dia maro no niala tamin'i Jesosy.

Maro no mbola manao toy izany ihany ankehitriny. Sedraina ny fanahy amin'izao andro izao tahaka ny nanandramana ireo mpianatra tany amin'ny synagoga tao Kapernaomy. Rehefa ampiharina amin'ny fo ny fahamarinana, dia hitany fa tsy mifanaraka amin'ny sitrapon'Andriamanitra ny fiainany. Hitany fa ilaina ny fiovana tanteraka ao amin'ny tenany; nefa tsy manaiky handray ny asa mitaky fandavan-tena izy. Koa tezitra izy rehefa ahariharina ny fahotany. Miala amin-katezerana sy tafintohina izy, tahaka ny nandaozan'ny mpianatra an'i Jesosy, ka nimonomonona hoe: 'Mafy izany teny izany; iza no mahahaino izany?'" Ilay Fitiavan'ny Vanim-potoana Rehetra, 392.

Ny irak'i Malakia, dia ilay iraky ny fanekena izay manadio ny zanak'i Levy amin'ny afo. Diovin'ny tanteraka ny famoloany, ka sarahiny ny vary sy ny akofa. Ataony amin'ny alalan'ny fikororohana izany asa izany. Ny fikororohana no manatanteraka ny fanasarahana, ary ny fikororohana dia ny hafatry ny fahamarinana ankehitriny ho an'ny tantara tsirairay avy izay anadiovany ny zanak'i Levy. Ny fikororohana dia ny hafatra sy ny irak'i Elia, izay maneho fitaovan'ny fitsarana.

Indro, Izaho haniraka ny irako, ary izy no hanomana ny lalana eo alohako; ary tampoka no hahatongavan'ny Tompo, Izay tadiavinareo, ho ao amin'ny tempoliny, dia Ilay iraky ny fanekena, Izay ifalianareo; indro, ho avy Izy, hoy Jehovah Tompon'ny maro. Fa iza no hahazaka ny andron'ny fihaviany? ary iza no hahatohitra raha miseho Izy? fa tahaka ny afon'ny mpandrendrika Izy, ary tahaka ny savonin'ny mpanasa lamba; ary hipetraka tahaka ny mpandrendrika sy mpanadio volafotsy Izy; ary hodiovin'ny taranak'i Levy, sy hovelominy tahaka ny volamena sy volafotsy, mba hanaterany fanatitra ho an'i Jehovah amin'ny fahamarinana. Dia ho sitrak'i Jehovah ny fanatitr'i Joda sy Jerosalema, tahaka ny tamin'ny andro fahiny sy tahaka ny tamin'ny taona taloha. Malakia 3:1–4.

Ilay avy aorian'i Jaona Mpanao Batisa dia Izy izay manadio ny famoloany amin'ny fikororohana, ary tahaka ny afon'ny mpanadio metaly. Ny fizotran'ny fanadiovana dia tanterahin'ny iraky ny fanekena, ary noho izany dia manondro tantara iray izay idiran'ny Tompo ao amin'ny fanekena amin'ny vahoaka vaovao voafidy ho amin'ny fanekena. Rehefa nafahana tamin'ny fanandevozana tany Egypta Isiraely fahiny, dia lohahevitra iray tamin'izany tantara masina izany ny momba ny "lahimatoa." Na ny fahafatesan'ny lahimatean'i Egypta izany, na ny fanondroan'Andriamanitra an'i Isiraely ho lahimateany.

Ary holazainao amin'i Farao hoe: Izao no lazain'i Jehovah: Isiraely no zanako, dia ny lahimateako; ary lazaiko aminao hoe: Alefaso ny zanako handeha mba hanompo Ahy izy; fa raha mandà tsy handefa azy hianao, indro, hovonoiko ny zanakao, dia ny lahimateanao. Eksodosy 4:22, 23.

Rehefa niditra tao amin'ny fanekena tamin'ny Isiraely Andriamanitra tamin'ny fanafahana avy tany Egypta, ny drafitra avy amin'Andriamanitra dia ny hanokanana ny lahimatea rehetra avy amin'ny isam-poko ho amin'ny asan'ny fisoronana. Nefa tamin'ny fikomian'ilay zanak'omby volamena dia ny firenen'i Levy ihany no nijanona teo anilan'i Mosesy nanohitra izany fikomiana izany. Noho ny fahatokian'izy ireo, dia nofoanan'Andriamanitra ny drafiny izay nanokana ny lahimatea avy amin'ny foko rehetra ho amin'ny fisoronana, ka nandalovany ireo foko hafa ary nomeny ny firenen'i Levy irery ihany ny zo manokana amin'ny fisoronana. Rehefa manadio ny

zanak'i Levy ilay iraky ny fanekena, dia maneho tantara iray izany izay anaovana ankilabao vahoakan'ny fanekena teo aloha mba hisolo azy ny vahoakan'ny fanekena vaovao. Izany no nitranga tamin'i Jaona Mpanao-batisa sy ny Millerita, ary mbola ho toy izany koa amin'ny iray alina sy efatra amby efapolo arivo. Nanomboka tamin'ny 1840 ka hatramin'ny 1844 dia natomboka ny dingam-panadiovana iray tamin'ny alalan'ilay raharaha fitsapana, dia ny hafatra ara-paminaniana izay nomena an'i William Miller. Izany no nitarika ho amin'ny fahatongavan'ny Tompo tampoka tao amin'ny tempoliny tamin'ny 22 Oktobra 1844, nefa tsy nifarana raha tsy tamin'ny 1863 ny dingam-panadiovana.

“Samy nanondro ny asam-panompoan'i Kristy tao amin'ny fitoerana masina indrindra, ho amin'ny fitsarana famotopotorana, fa tsy ny fihavian'i Kristy mba hanavotra ny olony sy handringana ny ratsy fanahy, na ny faminanian'i Daniela 8:14 hoe: ‘Mandritra ny roa arivo sy telon-jato andro; dia hodiovana ny fitoerana masina,’ na ny hafatry ny anjely voalohany hoe: ‘Matahora an'Andriamanitra, ka omeo voninahitra Izy; fa tonga ny ora fitsarany.’ Tsy tao amin'ny fanisana ny vanim-potoana ara-paminaniana no nisy ny fahadisoana, fa tao amin'ilay zava-nitranga tokony hiseho amin'ny faran'ny 2300 andro. Noho izany fahadisoana izany dia niaritra fahadisoam-panantenana ny mpino; kanefa tanteraka avokoa izay rehetra nambaran'ny faminanianiana mialoha sy izay rehetra nananan'izy ireo fanomezan-toky avy amin'ny Soratra Masina hiandrasana. Tamin'izay fotoana indrindra izay nandinihan'izy ireo tamim-pisaonana ny tsy fahatanterahan'ny fanantenany, dia efa niseho ilay zava-nitranga izay nambaran'ny hafatra mialoha, ary izay tsy maintsy ho tanteraka alohan'ny hisehoan'ny Tompo hanome valisoa ny mpanompony.”

“Tonga Kristy, tsy ho etỳ an-tany, araka ny nandrasan'izy ireo, fa, araka izay nanehoana mialoha tao amin'ny tandindona, ho ao amin'ny efitra masina indrindra ao amin'ny tempolin'Andriamanitra any an-danitra. Izy dia asehon'i Daniela mpaminany ho tonga amin'izany fotoana izany eo anatrehan'ny Fahagola amin'ny andro: ‘Nahita tamin'ny fahitan'ny alina aho, ka, indro, nisy toy ny Zanak'olona avy tamin'ny rahon'ny lanitra, ka tonga’—tsy ho etỳ an-tany, fa—‘ho eo amin'ny Fahagola amin'ny andro, ary nentina nanatona teo anatrehany Izy.’ Daniela 7:13.”

Io fihaviana io dia efa nambaran'ny mpaminany Malakia koa hoe: “Ny Tompo, Izay tadiavinareo, dia ho avy tampoka ao amin'ny tempoliny, dia Ilay Iraky ny fanekena, Izay ankasitrananareo; indro, ho avy Izy, hoy Jehovah, Tompon'ny maro.” Malakia 3:1. Ny fihavian'ny Tompo tao amin'ny tempoliny dia tampoka, tsy nampoizin'ny olony. Tsy tany no niandrasan'izy ireo Azy. Nantenainy ho avy eto an-tany Izy, “amin'ny afo mirehitra hamaly izay tsy mahalala an'Andriamanitra sy izay tsy manaiky ny filazantsara.” 2 Tesaloniana 1:8.

“Nefa tsy mbola vonona hihaona amin'ny Tompony ny vahoaka. Mbola nisy asa fiomanana tsy maintsy hotanterahina ho azy ireo. Tsy maintsy homena fahazavana izy ireo, hitarihana ny sainy ho amin'ny tempolin'Andriamanitra any an-danitra; ary raha manaraka amin'ny finoana ny Mpisoronaben'ny izy ireo eo amin'ny fanompoany any, dia adidy vaovao no haseho aminy. Hafatra fampitandremana sy fampianarana hafa koa no tsy maintsy homena ny fiangonana.

Hoy ny mpaminany hoe: “Iza no haharitra amin'ny andron'ny fihaviany? ary iza no hahajanona rehefa miseho Izy? fa Izy dia tahaka ny afon'ny mpandrendrika, ary tahaka ny

savony fanasan-damba; ary hipetraka tahaka ny mpandrendrika sy mpanadio volafotsy Izy; ary hodiovin'ny zanak'i Levy, ka hodiovin'ny tahaka ny volamena sy ny volafotsy izy, mba hahafahany manolotra fanatitra amin'ny fahamarinana ho an'i Jehovah.” Malakia 3:2, 3. Ireo izay velona ety ambonin'ny tany rehefa hitsahatra ny fanelanelanan'i Kristy ao amin'ny fitoerana masina any ambony dia tsy maintsy hijoro eo imason'Andriamanitra masina tsy misy mpanelanelana. Tsy maintsy tsy misy pentina ny fitafiany, ary tsy maintsy hodiovin'ny ho afaka amin'ny ota ny toetrany amin'ny ran'ny famafazana. Amin'ny alalan'ny fahasovan'Andriamanitra sy ny ezaka feno zotom-pony manokana no tsy maintsy haharesy azy ireo amin'ny ady amin'ny ratsy. Raha mbola miroso any an-danitra ny fitsarana famotopotorana, raha mbola esorina ao amin'ny fitoerana masina ny fahotan'ireo mpino mibebaka, dia tsy maintsy hisy asa manokana fanadiovana, dia ny fanesorana ny ota, eo amin'ny vahoakan'Andriamanitra ety ambonin'ny tany. Izany asa izany no aseho mazava kokoa ao amin'ny hafatry ny Apokalypsy 14.

“Rehefa vita izany asa izany, dia ho vonona amin'ny fisehoany ireo mpanaraka an'i Kristy. ‘Ary ny fanatitry ny Joda sy Jerosalema dia hahafinaritra an'i Jehovah, tahaka ny tamin'ny andro fahiny sy tahaka ny tamin'ny taona taloha.’ Malakia 3:4. Amin'izany ny fiangonana izay horaisin'ny Tompontsika ho Azy amin'ny fihaviany dia ho ‘fiangonana be voninahitra, tsy manana pentina, na ketrona, na zavatra toy izany akory.’ Efesiana 5:27. Amin'izany izy dia hiseho ‘toy ny maraina, tsara tarehy tahaka ny volana, madio tahaka ny masoandro, ary mahatahotra toy ny tafika mitondra saina.’ Tononkiran'i Solomona 6:10.”

“Ankoatra ny fihavian'ny Tompo ho ao amin'ny tempoliny, dia naminany koa i Malakia ny fiaviany fanindroany, dia ny fihaviany hanatanteraka ny fitsarana, amin'izao teny izao: ‘Ary hanatona anareo ho amin'ny fitsarana Aho; ary ho vavolombelona mailaka hanohitra ny mpanao ody, sy ny mpijangajanga, sy ny mpianiana lainga, ary izay mampahory ny mpikarama amin'ny karamany, ny mpitondratena sy ny kamboty, ary izay manodina ny vahiny hiala amin'ny zony, ka tsy matahotra Ahy, hoy Jehovah Tompon'ny maro.’ Malakia 3:5. I Joda dia manondro izany toe-javatra izany ihany koa raha milaza hoe: ‘Indro, tonga ny Tompo mbamin'ny olo-masiny alinalina, mba hanatanteraka fitsarana amin'ny olona rehetra, sy hampiaiky izay rehetra tsy araka an'Andriamanitra eo aminy ny amin'ny asa ratsy rehetra nataony tamin'ny tsy fanaovana araka an'Andriamanitra.’ Joda 14, 15. Izany fihaviana izany sy ny fihavian'ny Tompo ho ao amin'ny tempoliny dia zava-mitranga samy hafa sady misaraka.”

“Ny fihavian'i Kristy amin'ny maha-Mpisoronabentsika Azy ho ao amin'ny fitoerana masina indrindra, ho amin'ny fanadiovana ny fitoerana masina, araka ny aseho ao amin'ny Daniela 8:14; ny fihavian'ny Zanak'olona ho eo amin'ny Fahagola Indrindra, araka ny voalaza ao amin'ny Daniela 7:13; ary ny fihavian'ny Tompo ho ao amin'ny tempoliny, araka ny nambaran'i Malakia mialoha, dia fanoritsoritana ny tranga iray ihany avokoa; ary izany koa dia aseho amin'ny fihavian'ny mpampakatra ho amin'ny fampakaram-bady, araka ny nofaritan'i Kristy ao amin'ny fanoharana ny amin'ny virijina folo, ao amin'ny Matio 25.” Ny Hery Mifanandrana, 424–426.

Misy “fahatongavana” efatra no resahina ao amin’ny andalana farany, ary izy rehetra ireo dia fahatongavana iray ihany, aseho an’ohatra amin’ny endrika efatra samy hafa. Ny iray amin’ireo “fahatongavana” ireo dia ny fanoharana ny amin’ny virijina folo.

“Matetika aho no asaina mijery ny fanoharana momba ireo virijina folo, ka ny dimy tamin’ireo dia hendry, ary ny dimy kosa adala. Io fanoharana io dia efa tanteraka ary mbola ho tanteraka hatramin’ny litera farany indrindra, satria manana fampiharana manokana amin’izao andro izao izy, ary tahaka ny hafatry ny anjely fahatelo, dia efa tanteraka izy ary mbola hitohy ho fahamarinana ankehitriny mandra-pahatapitry ny andro.” Review and Herald, August 19, 1890.

Raha ireo “fihaviana” efatra ireo “dia filazalazana ny zava-nitranga iray ihany,” dia ireo “fihaviana” efatra ireo, izay tanteraka tamin’ny fiandohan’ny Advantisma tao amin’ny hetsika Millerita, “dia ho tanteraka” indray “hatramin’ny tena litera indrindra” ao amin’ny hetsika Elia any amin’ny faran’ny Advantisma.

I William Miller sy ny Millerita no solontenan’ny hafatry ny anjely voalohany, ary ao amin’io andalan-teny io ihany avy ao amin’ny **Early Writings** izay vao notononintsika, ny hafatry ny anjely voalohany dia nanana ireo toetra mitovy indrindra amin’i Jaona Mpanao-batista. Nanonona ilay andalan-teny isika izay milaza fa ireo izay nandà ny hafatr’i Jaona Mpanao-batista dia tsy afaka nahazo tombontsoa tamin’ny fampianaran’i Jesosy. Ao amin’ny paragrafy manaraka dia hoy izy: “Those who rejected the first message could not be benefited by the second; neither were they benefited by the midnight cry, which was to prepare them to enter with Jesus by faith into the most holy place of the heavenly sanctuary.” Samy maneho fitaovan’ny fitsarana i William Miller sy i Jaona Mpanao-batista.

Raha tsy niseho izy roroa, dia tsy ho tompon’andraikitra noho ny fandavana ny mazava ny taranaka avy amin’izy ireo tsirairay avy. Nampiasain’Andriamanitra ireo iraka roa ireo hanesorana ny fitafian-keloka laodikeana, ka tamin’izany no nanehoany ny fitanjahan’ny Laodikeana teo amin’ilay vahoaka voafidy taloha, tamin’ny alalan’ny fampidirana hafatra iray izay, na nekena na nolavina, dia hampiasaina amin’ny fitsarana ho famantarana fa nisy mpaminany teo aminy. Ny tantaran’ny taona 1840 hatramin’ny 1844 dia naseho mialoha tamin’ilay afo nidina teo amin’ny fanatitry Elia teny an-Tendrombohitra Karmela. Ny tena mpaminany dia efa noavahana tamin’ireo mpaminany sandoka.

Eo amin’ilay fotoana izay tokony hanoritsoritsika ny fizotry ny fanadiovana izay nitohy taorian’ny 22 Oktobra 1844. Nambaran’i Rahavavy White fa taorian’ny 22 Oktobra 1844 dia “mbola tsy vonona ny hihaona amin’ny Tompony ny vahoaka. Mbola nisy asa fiomanana tsy maintsy tanterahina ho azy ireo. Tsy maintsy nomena fahazavana izy ireo, izay hitari-dalana ny sainy ho amin’ny tempolin’Andriamanitra any an-danitra; ary rehefa manaraka amin’ny finoana ny Mpisoronabe azy ao amin’ny fanompoany any izy, dia hambara aminy ny adidy vaovao. Hafatra fampitandremana sy fampianarana iray hafa koa no tsy maintsy homena ny fiangonana.”

Rehefa nolavin’ny Advantisma ny “impito” ao amin’ny Levitikosy faha-enina amby roapolo, izay nantsoin’i Daniela hoe “fianianan’i” Mosesy, dia very taminy ny fahafahana hamantatra fa mbola nitohy nihoatra ny asa voalohany nataony tamin’ny fahatakarana ireo fahamarinana mifandray

amin'ny fanokafana ny fitsarana ny fizotry ny fanadiovana.

Hodinihintsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ny dingan'ny fanadiovana mitohy, ary hanomboka hampifanaraka ny tandroky ny Protestantisma marina izay noraisin'ny Advantisma Millerita tamin'ny taona 1840 amin'ny tandroky ny Repoblikanisma isika.